

ФІНАНСОВА ЛІКВІДНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ЯК ПОКАЗНИК СТАБІЛЬНОСТІ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)

З чинного законодавства України «банківська ліквідність» – це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати). [1]

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК» (далі – Банк) було створено відповідно до установчого договору від 07 лютого 1992 року у формі товариства з обмеженою відповідальністю під назвою Комерційний банк «ПриватБанк» та зареєстровано Національним банком України 19 березня 1992 року.

З метою запобігання виникнення нестабільності ситуації у банківській системі України та враховуючи системну важливість АТ КБ «ПриватБанк» 18 грудня 2016 року держава взяла участь у виведенні Банку з ринку шляхом його націоналізації. [2]

Держава в особі Кабінету міністрів України є єдиним власником АТ КБ «ПриватБанк». Статутний капітал становить – 206 060 млн.грн.

Є ряд чинників, що впливають на ліквідність банківської установи, як і внутрішні, так і зовнішні. [7,8]

До внутрішніх відносять: ділова репутація банку; фінансовий стан та розмір банку; нормативні вимоги (нормативи ліквідності); якість кредитного портфелю та портфелю цінних паперів; структура і динаміка активів та пасивів банку; кваліфікація і досвід управлінського персоналу банку.

До зовнішніх належить: рівень інфляції; темп приросту ВВП; темп приросту реальної заробітної плати; політика НБУ; стан світової економіки; політична ситуація; зовнішній борг банків; міжнародна інвестиційна позиція банків

У 2022 році в кінці лютого, коли почалося повномасштабне вторгнення АТ КБ «ПриватБанк» забезпечив безперебійну роботу банківської системи. Відділення та банкомати продовжували працювати в особливому режимі лише на територіях де не було прямої загрози. НБУ встановили низку обмежень, які банк дотримувався, а саме призупинення роботи валютного ринку та обмеження на зняття готівки. Не дивлячись на економічну нестабільність у 2022 році, банку вдалося завершити перший квартал з прибутком, показавши фінансову стійкість.

Ризик ліквідності «ПриватБанк»:

- вдосконалення системи управління ризиком ліквідності (зокрема шляхом впровадження та/або періодичного оновлення моделей оцінки ризику тощо);
- забезпечення виконання вимог Національного банку України щодо дотримання коефіцієнтів ліквідності LCR та NSFR та нормативу обов'язкового резервування коштів на кореспондентському рахунку банку в НБУ;
- оцінка та моніторинг наявності достатнього обсягу необтяжених високоякісних ліквідних активів як можливе забезпечення на випадок реалізації стресових явищ;
- підтримання актуальним Плану відновлення діяльності банку в частині заходів з фінансування у кризових ситуаціях. [6]

Для аналізу ліквідності банку використовують основні показники:

- коефіцієнт миттєвої ліквідності (це здатність банку виконувати свої зобов'язання високоліквідними активами);
- коефіцієнт поточної ліквідності (показує здатність банку покривати свої поточні зобов'язання за допомогою всіх поточних активів);
- коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань (це максимальна здатність банку покрити зобов'язання усіма активами).

Отже, проведемо розрахунок даних коефіцієнтів за 2022 – 2024 роки. [3,4,5]

Перший коефіцієнт миттєвої ліквідності розраховується за такою формулою:

$$K_{\text{мит.лік.}} = \frac{\Gamma_{\text{к}}}{3}$$

де $\Gamma_{\text{к}}$ – грошові кошти в касі та на кореспондентських рахунках, 3 – зобов'язання загалом.

Обчислимо значення для АТ КБ «ПриватБанк»:

$$K_{\text{мит.лік.}}(2022 \text{ р.}) = \frac{96\,380}{482\,807} = 0,20$$

$$K_{\text{мит.лік.}}(2023 \text{ р.}) = \frac{152\,282}{595\,162} = 0,26$$

$$K_{\text{мит.лік.}}(2024 \text{ р.}) = \frac{151\,768}{662\,317} = 0,23$$

Провівши аналіз коефіцієнту миттєвої ліквідності, можна побачити, що значення нормативу у 2022 – 2024 роках відповідають допустимому значенню, що свідчить про високий рівень високоліквідних активів банку.

Другий показник поточної ліквідності, що визначається за даною формулою:

$$K_{\text{пот.лік.}} = \frac{A_{\text{л}}}{3}$$

де $A_{\text{л}}$ – активи первинної та вторинної ліквідності, 3 – зобов'язання банку з відповідними строками виконання.

Обчислимо його значення для АТ КБ «ПриватБанк»:

$$K_{\text{пот.лік.}(2022\text{р.})} = \frac{96\,380+103\,837+68\,084+239\,752}{482\,807} = 1,05$$
$$K_{\text{пот.лік.}(2023\text{ р.})} = \frac{152\,282+134\,237+92\,019+271\,847}{595\,162} = 1,09$$
$$K_{\text{пот.лік.}(2024\text{ р.})} = \frac{151\,768+86\,589+112\,761+375\,094}{662\,317} = 1,1$$

У 2022 році показник поточної ліквідності становив 1,05 або 105%, а у 2024 році – 110%, що суттєво перевищує оптимальне значення цього показника (40%). Банк демонструє свій потенціал при погашенні своїх зобов'язань і показує збалансованість між активами та зобов'язаннями.

Останній показник, що визначає ліквідність - це коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань, обраховують його за такою формулою:

$$K_{\text{заг.лік.зоб.}} = \frac{A}{З}$$

де А – активи загалом, З – зобов'язання загалом.

Обчислимо його значення для АТ КБ «ПриватБанк»:

$$K_{\text{заг.лік.зоб.}(2022\text{ р.})} = \frac{540\,596}{482\,807} = 1,12$$
$$K_{\text{заг.лік.зоб.}(2023\text{ р.})} = \frac{680\,008}{595\,162} = 1,14$$
$$K_{\text{заг.лік.зоб.}(2024\text{ р.})} = \frac{761\,461}{662\,317} = 1,15$$

Оптимальним значенням для показника загальної ліквідності є не менше 100%. Провівши розрахунок показників АТ КБ «ПриватБанк», бачимо, що коефіцієнт у 2022 році становив 112%, а у 2024 році зріс до 115%, що є більшим за визначену межу. Це свідчить про те, що банк здатний покривати всі свої зобов'язання за рахунок активів.

Отже, провівши повний аналіз усіх коефіцієнтів, що визначають ліквідність банківської установи, а саме «ПриватБанк, можна зробити висновок, що в умовах економічної нестабільності він характеризується високим рівнем ліквідності. Це свідчить про здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання перед контрагентами та клієнтами.

Література:

1. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Національного Банку України від 28.08.2001. № 368 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z084101>
2. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk/privatbank?utm_source
3. Річний звіт «ПриватБанку» за 2024 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files/FinZvit2024.pdf>
4. Річний звіт «ПриватБанку» за 2023 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/Richnyy_zvit_za_2023.pdf
5. Річний звіт «ПриватБанку» за 2022 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/dod1_01052023_2022.pdf
6. Ризик ліквідності «ПриватБанк» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files/0000003705874235.pdf>
7. Дзюблюк О., Рудан В. Управління ліквідністю банківської системи України: монографія. Тернопіль «Вектор», 2016. 290 с.
Новікова Т., Антоненко О., Бауліна О. Управління ліквідністю банківської системи України: сучасний стан та проблеми. 25.11.2016. С. 32–44.